

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Probabilior sententia, Angelos solo numero differre posse, an vero nunc ita
differant occultum est. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

mento, sic enim non essent eiusdem naturae, sed omnino diuersae: verum quia, ut statim ipse explicat, non omnes Angeli sunt de vno Angelo, sicut omnes homines de vno homine: pro eodem ergo usurpauit, esse eiusdem generis, & esse eiusdem prolapsae. Quarto Damasc. in lib. primarum instr. c. 7. ita scribit, intelligendum est ea, quae sola indiuidua continent, species infimas vocari, cuiusmodi est angelus, homo, & equus, &c. Ratione vero probatur, quia cum non appareant nobis effectus, aut accidentia Angelorum magis diuersa, quam animarum hominum, & hae species non differant: cur dicere debemus, Angelos plusquam numero inuicem differre?

CAP. V. III.

Probabilior sententia est, Angelos quidem solo numero differre posse: an vero nunc ita differant, occultum est.

DVo mihi probabiliora videntur in hac con-
tentione: vnum est nihil omnino ob stare,
quo minus inter Angelos esse possint plures solo
numero differentes intra eandem speciem, non
quidem supplemte Deo principium intrinsecum
distinctionis, sed suapte natura, & ab intrinseco.
Alterum est, quo modo inter se differant An-
geli, qui nunc à Deo creati sunt, nobis igno-
tum esse.

Priorem partem huius opinionis tradunt Sco-
tus in 2. d. 3. q. 7. Durand. q. 3. Gabr. q. 1. art. 2. conclus. 2.
& 3. Ricard. art. 3. q. 1. Thomas de Argent. q. 2. art. 2. concl.
1. Masius in 2. q. 1. art. 1. conclus. 3. Henric. quodlib. 1. 1.
q. 1. & quodlib. 2. q. 8. quibus annumerandi sunt au-
thores tertiae & quartae sententiae. Primam autem
opinionem damnatam fuisse Lutetiae ab Stephano
Episcopo, & a DD. Sorbonicis, testatur Ricardus,
& Henricus tamen damnationes articulorum
Parisensium non magni momenti esse credantur.

Ceterum antequam hanc partem ratione con-
firmem, contra illam opinionem, quam videtur
tradidisse S. Thom. in eo opusculo, supponendum
est, nulla ratione virtute diuina Angelos multipli-
cari posse intra eandem speciem, nisi in singulis
singulis, & proprium principium distinctionis,
cuius effectum Deus nullo modo supple-
re potest: nam licet motum, & alia, quae sola efficien-
tiae causae superioris sine natio principio alicui
rei imprimi possunt, Deus sola sua virtute facere
valeat, ut motum grauis sursum, vel quietem illius
in loco superiori; tamē distinctionem sine inter-
no principio rei, quae distinguitur, sola sua virtute
facere nequit: hic enim effectus pendet à princi-
pio, ut à forma intrinseca & essentiali, quam Deus
supplere sua virtute non potest. Est enim peruul-
gatum axioma Theologorum & Philosophorum,
Deum posse supplere vices causae efficientis, non
autem vices causae formalis, aut materialis, quae in-
trinsecae, & essentialiter requiritur sunt: nam & vi-
ces subiecti accidentium, à quo accidentia non
pendent essentialiter, etiam supplere potest, non
quidem sustinendo, sed conseruando accidēs ad-
que eo, quod inheret: principia autem distinctio-
nis intrinseca sunt, & essentialia: res enim non vo-
luntate Dei, sed suapte natura distinguuntur, & ta-
les sunt. Quocirca authores primae sententiae, cum
negent in Angelis distinctionem secundum nume-
rum sub eadem specie consentaneè asserunt, nec de
potentia absoluta Angelos distinguere posse. Nos
Vasquez in 1. p. tom. 2.

autem in confirmationem primae partis nostrae
sententiae probare debemus, non deesse in Ange-
lis principium, quo possint solo numero distin-
gui: & ita non supra naturam, sed naturaliter nu-
mero posse differre: ratio vero talis est.

Principium indiuiduationis sub eadem specie
non debet esse aliquid distinctum secundum rem
ab ipsa natura & specie, tam in rebus simplicibus,
quam in compositis, ergo aut in omnibus specie-
bus debet esse distinctio indiuiduorum secundum
numerus, aut in nullis, nam si aliqua ratione in
simplicibus non esset multiplicatio secundum
numerus, ideo esset, quia principium deberet
esse aliquid distinctum, sicut in corporibus ponit-
ur materia signata quantitate aut praecedente, aut
subsequente generationem, quod in simplicibus
non reperitur, atqui principium indiuiduationis
non est huiusmodi, sed omnino idem secundum
rem cum principio specifico, & sola ratione di-
uersum, ac proinde aequum in omnibus speciebus
potest reperiri: ergo non est, cur negemus, in sim-
plicibus, & à materia separatis distinctionem se-
cundum numerum sub eadem specie. Porro prin-
cipium indiuiduationis non esse materiam signa-
tam quantitate, aut alio modo, multis probat Sco-
tus d. citata in sex quaestionibus praecedentibus:
ex quo recte infertur id: quod de Angelis probare
contendit. Ego vero hac vnica sola ratione, om-
missis multis alijs, quibus philosophi vtuntur,
hoc ipsum sic ostendo. Quemadmodum in eo-
dem homine idem secundum rem est genus, spe-
cies, & indiuiduum, & sola ratione nostra haec dis-
ferunt: sic etiam idem erit principium generis,
speciei & indiuiduationis: esse autem hac tria
idem omnino secundum rem, & solum nostro
modo concipiendi differre, iam ostendimus disp.
13. cap. 4. neque enim ratio generica, aut specifi-
ca est aliqua realitas, quae simul sit in homine &
equo, in Petro & Ioanne, sed cogitatione nostra
ex his omnibus abstrahi dicitur conceptus com-
munis, cuius fundamentum est singularis natura,
prout multis similis inuenitur: sic ergo in quali-
bet re omnino eadem, & simplicissima secundum
rationem tria principia possumus assignare, & ge-
nericum, & specificum, & indiuiduationis: esse
autem in compositis praeter formam, etiam mate-
riam, non satis est, ut dicamus, aliud esse princi-
pium distinctionis secundum numerum, & aliud
specificum secundum rem: vtraque enim tam ma-
teria, quam formae physice constituit rationem
generis, speciei, & indiuidui: nam à composito ex
vtraque, triplex haec ratio desumitur. Praeterea,
quemadmodum ut genus multiplicetur secundum
speciem, non est necesse, distinguere secundum rem
principium, & differentiam specificam contra-
hentem genus ab ipso genere, sic etiam, ut multi-
plicetur species secundum numerum, non vide-
tur necessarium, principium indiuiduationis dis-
tingui secundum rem: ratione speciei: eadem enim
videtur vtriusque ratio, cum in eadem serie,
& ordine praedicamenti metaphysice collocentur,
& ex his solum fiat metaphysica compositio lon-
ge diuersa à compositione physica, quae ex mate-
ria, & forma coalescit.

Ad Aristotelem vero, quem Thomistae putant
suae sententiae se habere defensorem, respondet
Scotus locis citatis, cum dicit, rem esse vnam, quae
habet vnam materiam, nomine materiae cum non

Na 2

intel.

intelligere alteram partem physicam compositi, sed conceptum illum indiuidui, quam Scotus hæcceitatem vocat, quia contrahit speciem ad esse indiuidui, quod est veluti materis respectu speciei. Ego tamen ingenue fateor, Aristotelem locis allegans de materia, quæ est altera pars compositi, expresse locutum fuisse. Ceterum nonnulli sæpius sic arguunt, Multiplicatio secundum numerum fieri nequit sine diuisione: sed diuisio esse nequit sine quantitate: & hæc etiam non sine materia: ergo nec distinctio secundum numerum sine materia esse potest. Respondeo, eo argumento solum probati, multiplicationem secundum numerum, quæ fit ex diuisione continui, sine materia, & quantitate fieri non posse: at multiplicationem substantialem, quæ non fit diuisione, & scissione continui, sed ex natura ipsius rei, sicut fit multiplicatio secundum speciem, sine materia, & quantitate reperiri: & hoc satis de priori parte nostræ sententiæ.

11.
Damas.
Augustin.

Altera pars probatur testimonio Damas. 1. de fide capit. 3. ubi de Angelis ita scribit. Ac de essentia quidem æquales natura inter se, an dispares sint, haud quamquam compertum habemus: solus ille scit, qui eos creauit Deus, quique omnia perspicit & explorata habet. Idem ait Aug. lib. contra Origēstas. & Priscill. ad Orosium c. 11. ex officio vero eorum, & ordine nihil satis certi colligere possumus. Tum quia differentiam munerum, & ordinem possunt omnino ex gratia habere, aut etiam ex natura simul: potest etiam vnus alium illuminare naturaliter, non quia superioris sit intellectus secundum speciem; sed quia intra eandem perfectiorem habeat intellectum, ut inter homines. Denique ex quacunque parte eos consideremus, satis incerta res est: neque mirum id esse debet, quando inter ea, quæ videmus non semper distinctionem secundum speciem certo assignare possumus.

ARTICVLVS V.

Utrum Angeli sint corruptibiles.

2. d. 3. qu. 1. a.
art. 1. con. Et
4. qu. 1. art.
1. c. r. Et 2.
con cap. 54.
6. qu. 3. Et
po. qu. 5. art.
2. c. 4. per.
6. pu. 1. art.
74. Et op. 9.
quest. 47.
Lib. 2. cor.
tho. h. cap. 3.
Circ. h. uem.
5. fol. a. pri.
lib. numer.
Lib. 16. mo.
ral. c. 8. non
procul a
principio.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod Angeli non sint incorruptibiles. Dicit enim Damas. de Angelo, quod est substantia intellectualis, gratia & non natura immortalitatem suscipiens.

2. Præterea. Plato dicit in Timeo, O Dij deorum, quorum opifex idem paterque ego. Opera siquidem vos mea dissolubilia natura. Hos autem Deos non aliudquam Angelos intelligere potest, ergo Angeli natura sua sunt corruptibiles.

3. Præterea. Secundum Gregor. omnia in nihilum tenderent, nisi ea manus omnipotentis conseruaret. Sed quod in nihilum redigi potest, est corruptibile. Ergo cum Angeli sint à Deo facti videtur quod sint corruptibiles secundum suam naturam.

Sed contra est, quod Dionys. dicit 4. c. de diuin. nom. quod intellectuales sub-

ARTIC. V.

stantiæ vitam habent indeficientem ab vniuersa corruptione morte & materia, & generatione mundæ existentibus.

Respondeo dicendum, quod necesse est dicere Angelos secundum suam naturam esse incorruptibiles. Cuius ratio est, quia nihil corrumpitur nisi per hoc quod forma eius à materia separatur. Vnde cum Angelus sit ipsa forma subsistens, ut ex dictis patet: impossibile est quod eius substantia sit corruptibilis. Quod enim conuenit alicui secundum se, nunquam ab eo separari potest. Ab eo autem cui conuenit per aliud, potest separari, separato eo secundum quod eo conueniebat. Rotunditas enim à circulo separari non potest: quia conuenit eis secundum seipsum: sed æneus circulus potest amittere rotunditatem, per hoc quod circularis figura separatur ab ære. Esse autem secundum se competit formæ. Vnum quodque enim est ens actu secundum quod habet formam. Materia vero est ens actu per formam. Compositum igitur ex materia & forma definit esse actu per hoc, quod forma separatur à materia. Sed si ipsa forma subsistat in suo esse, sicut in Angelis, ut dictum est: non potest amittere esse. Ipsa igitur immaterialitas Angeli est ratio quare Angelus est incorruptibilis secundum suam materiam. Et huius incorruptibilitatis signum accipi potest ex eius intellectuali operatione. Quia enim vnumquodque operatur secundum quod est actu, operatio rei indicat modum esse ipsius. Species autem & ratio operationis ex obiecto comprehenditur. Obiectum autem intelligibile cum sit supra tempus, est sempiternum. Vnde omnis substantia intellectualis est incorruptibilis secundum suam naturam.

Ad primum ergo dicendum, quod Damas. masculinus accipit immortalitatem perfectam, quæ includit omnimodam immutabilitatem, quia omnis mutatio est quædam mors, ut Augustin. dicit. Perfectam autem immutabilitatem Angeli non nisi per gratiam assequuntur: ut infra patebit.

Ad secundum dicendum, quod Plato deos intelligit, corpora cælestia, quæ existimabat esse ex elementis compolita. Et ideo secundum suam naturam erant dissolubilia, & secundum voluntatem diuinam semper conseruabantur in esse.

Ad tertium dicendum, quod siue sit prædictum est quoddam necessarium est, quod habet causam suæ necessitatis. Vnde non repugnat necessario nec incorruptibili, quod esse eius dependeat ab alio.

alio sicut à causa. Per hoc ergo quod dicitur, quod omnia deciderent in nihilum, nisi continerentur à Deo, & etiam Angelis non datur intelligi quod in angelis sit aliquod corruptionis principium, sed quod esse angeli dependeat à Deo sicut à causa. Non autem dicitur aliquid esse corruptibile, per hoc quod Deus possit illud in non esse redigere, subtrahendo suam conservationem, sed per hoc quod in seipso aliquod principium corruptionis habet, vel contrarietatem, vel saltem potentiam materię.

CONCLUSIO est, Angeli suapte natura incorruptibiles sunt. Circa quam futura nobis est disputatio.

DISPUT. CLXXXII.

Verum Angeli natura sua, an gratia Dei incorruptibiles sint?

Quid senserint S. Thomas, Caietanus, & nonnulli Thomistae, cap. 1.

Probabilior sententia, c. 2.

Corollaria precedentis doctrinae, c. 3.

Posterior pars probabilior sententiae confirmatur, c. 4.

Diluantur argumenta prioris sententiae, cap. 5.

CAPVT I.

Quid senserint S. Thomas, Caietanus, & nonnulli Thomistae.

SANCTUS THOMAS in hoc art. 5. & supra qu. 9. art. 2. & ibi Caiet. & 2. lib. contra gentes cap. 30. & cap. 55. & ibi Errat. Petrus Bergomus in concordantiis locorum dub. 122. & Durand. in 1. d. 8. p. 1. quast. 3. affirmant Angelos suapte natura incorruptibiles esse & immortales: mortales autem & corruptibiles appellari iquit S. Thomas in illo art. 2. non ob aliquam potentiam passivam, quae in ipsis sit, sed solum ex activa potentia Dei, quae sicut producti sunt, annihilari eodem modo possunt: cum tamen cetera composita ex materia, & forma, quae corruptibilia sunt, ex potentia non solum Dei, sed etiam ex intrinseca potentia materiae, quae constant corruptibilia dicantur. Ut hanc doctrinam S. Thomae amplius explicet Caietanus, in eo articulo secundo notat duplicem esse potentiam, alteram realem, alteram logicam: realis est illa, quae rebus ipsis inest, ut sint hoc, aut illud: & haec est cum aliquo appetitu, & inclinatione: verum quia omnis appetitus, & inclinatio primo & per se non est ad esse, sed ad aliquod esse, ex quo sequitur non esse, ideo nulla potentia realis proxime est ad non esse: haec autem est, quae reperitur in materia rerum corruptibilium. Logica vero potentia est, quae vocari solet non repugnantia: & quoties non repugnat aliquid esse, potentiam Logicam in eo dicimus esse, ut sit, vel non sit. Prior potentia non est in Angelis, & rebus spiritualibus, quia non est aliquid in eis, quod possit recipere formam contrariam, cuius introductione desinant esse. Posterior vero potentia convenit Angelis, ut non sint, non quia illa sit potentia aliqua realis in ipsis, sed solum per respectum ad causam

Vasquez. in 1. parte Tom. 2.

efficientem, à qua possunt corrumpi: idcirco recte dicitur Angelus natura sua incorruptibilis, quia in se nullam habet realem potentiam, ut corrumpatur, vel desinat: contra vero corpora haec inferiora natura sua dicuntur corruptibilia, quia potentiam realem & physicam in se habent, ut non sint. Eadem de causa Angeli dicuntur entia necessaria, necessitate physica & reali, quia caent potentia reali, ut non sint: sed non sunt entia necessaria necessitate logica, quia non repugnat, non esse. Id quod significare videtur Doctor sanctus in hoc articulo quinto ad tertium, dum appellat Angelum in ens necessarium, ita tamen, ut suae necessitatis causam habeat, scilicet Deum, à quo annihilari & destrui potest.

Itaque Angelos esse immortales, & incorruptibiles natura sua probatur primo ex Concilio Lateranensi, sub Leone 10. sess. 8. nam in bulla Leonis, quae ibi ponitur in principio illius definitur, animam rationalem esse immortalem: cum ergo Angeli non sint inferioris conditionis, eodem modo immortales erunt, Quod si anima, & Angelus natura sua essent mortales, & corruptibiles, licet voluntate & gratia Dei in perpetuum durarent, nihilominus mortales & corruptibiles simpliciter dicendi essent. Secundo Dionys. 4. cap. de divinis nominibus non longe à principio ait animas nostras similes esse Angelicis virtutibus: ostendens autem, in quo similes sint, inquit, Quod mentis sunt compotes, quod vitam per se, essentiamque suam habeant, cumque ab interitu liberam: quibus verbis indicasse quoque videtur rationem sancti Thomae in hoc articulo, qui ideo asserit, Angelos esse incorruptibiles, quia sunt formae per se subsistentes: alias vero res compositas ex materia & forma ideo esse corruptibiles, quia separari potest in eis forma à materia: quae ratio inferius examinanda erit. Tertio Basilus in Psalmo 44. in principio, docet Angelos non senescere, & naturae eorum substantiam immutabilem esse. Quarto Iulianus Archiepiscopus Toletanus libro primo de futuro saeculo capitulo secundo, qui habetur 3. tom. Biblioth. laetiae, asserit, Angelos ita conditos esse, ut etiam si peccarent, mori non possent; homines vero propter peccatum, mortis poenam incurrisse. Quinto Athanasius in lib. definitionum, parum à principio, docet, Angelum, & animam rationalem immortales esse. Denique Damascenus in lib. Institutionum capit. 7. dicit, immortale, esse differentiam Angelicae naturae, & cuiuscunque alterius incorporeae substantiae.

Ratione vero probatur: nam aliquod obstat, quo minus Angeli dicerentur sua natura incorruptibiles, illud esset, quod natura sua pendat à Deo ut à prima causa, à qua conservantur: sed hoc ob esse non potest: nam ignis natura sua dicitur potens calefacere, etiam si necessario pendeat eius potentia ab influxu Dei cooperantis, ut calefaciat: ergo Angeli, dici potest sua natura incorruptibilis, etiam si ab influxu Dei conservantur eius esse pendeat.

CAPVT II.

Probabilior sententia.

CUM corruptibile & mortale, sicut etiam incorruptibile, & immortale relapse dicantur